

VŠEDNÍ I VÝJIMEČNÉ VAZBY Z HISTORICKÉHO FONDU MORAVSKÉ ZEMSKÉ KNIHOVNY V BRNĚ

JITKA MACHOVÁ

Abstrakt: Historický fond Moravské zemské knihovny v Brně je sbírkovým fondem univerzálního typu. Obsahuje uzavřené ucelené historické celky (klášterní, zámecké, spolkové), některé spojené i charakteristickou vazbou, a vlastní kmenový různorodý fond, vzniklý z darů donátorů a nákupů v antikvariátech v zajímavých a různých historických vazbách.

Klíčová slova: Historické knižní fondy, historické knižní vazby, Moravská zemská knihovna v Brně.

Historický fond Moravské zemské knihovny v Brně je sbírkovým fondem univerzálního typu, který byl průběžně budován více než 200 let.¹ Obsahuje ucelené historické celky, některé v jednotných charakteristických vazbách, a různorodý fond, vzniklý z odkazů, darů a nákupů v zajímavých v různé míře dochovaných starých vazbách.

K uzavřeným historickým celkům patří sbírky církevní (klášterní), zámecké, spolkové.² Z pohledu starých vazeb je zajímavá knihovna znojemských kapucínů.³ Knihovna je poměrně malá (cca 3 300 sv.), dochovalo se zde však velké množství původních starých vazeb, neboť řád neměl prostředky na jednotnou kompletní převazbu (ke které docházelo u řádů movitějších, např. benediktinů v Rajhradě, augustiniánů na Starém Brně). Kapucínské knihy tak mají provedenu jednotnou úpravu pouze nátěrem hřbetů šedou olejovou barvou, ke které došlo pravděpodobně při novém uspořádání knihovny v roce 1782. Hřbety byly rovněž opatřeny černými nápisy (tituly) a barevnými kartušemi se signaturami (písmeno oboru a číslo) podle tehdejšího oborového utřídění knihovny. V téže době byly zřejmě také vytištěny a nastříhány jednotné papírové proužky s proveniencí „Loci Capucinatorum Znoymae“ a vlepeny jako exlibris do většiny knih. Na starších původních vazbách se tak setkáváme i s větším počtem fragmentů středověkých (především liturgických) rukopisů, staré tisky ze 17. a 18. století mají velmi podobné vazby, dřevěné desky potažené světlou vepřovicí s ornamentálním slepotiskem v několika rámcích, ve vnitřních polích s razítky, v rozích a uprostřed s vinětami různých tvarů. Tyto vazby nápadně připomínají vazby knih premonstrátů v Louce i dominikánů ve Znojme, pocházejí snad z téže knihařské dílny. Dalším hojně zastoupeným typem jsou vazby lepenkové, potažené světlým hladkým pergamenem či hnědou teletinou. Ofízky knih jsou bledě modré či červené.

1 *Státní vědecká knihovna v Brně: jubilejní sborník: 1808–1983: 175 let vývoje vědecké knihovny: 1883–1983: 100 let služeb veřejnosti: 1958–1983: 25 let existence Státní vědecké knihovny.* K vydání připravili O. JIRÁNOVÁ a J. KUBÍČEK. Brno: Blok, 1983. 292 s.; KUBÍČEK, J. *Moravská zemská knihovna v Brně 1808–2008. Knižní sbírky.* Brno: Moravská zemská knihovna, 2008, 140 s. ISBN 978-80-7051-177-0.

2 MACHOVÁ, J. Historický fond Moravské zemské knihovny v Brně on-line aneb kliknutím myši ke všem dokumentům. In: *VVM*, 63, 2011, č. 3, s. 201–213. ISSN 0323-2581; MACHOVÁ, J. Světské uzavřené sbírky ve fondu Moravské zemské knihovny v Brně. In: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 2009.* Olomouc: VKOL – SDRUK ČR, 2010, s. 247–254. ISBN 978-80-7053-285-0.

3 DOKOUPIL, V. *Dějiny moravských klášterních knihoven ve správě Universitní knihovny v Brně.* Brno: Musejní spolek, 1972, s. 213–223.

Dalším uzavřeným celkem je klášterní knihovna mikulovských piaristů.⁴ Dnes bohužel již torzo původní knihovny piaristické koleje v Mikulově čítá přibližně necelých 2 200 svazků, z nichž je asi 1 200 starých tisků. Zachovaná knihovna, co se týká vazeb, nemá jednotnou ucelenou úpravu. Knihy z 16. století jsou většinou v původních vazbách. Velké formáty mají dřevěné desky, potažené bílými vepřovicemi, zdobené rámcovým ornamentálním slepotiskem. I tyto vazby nápadně připomínají bílé vazby kláštera premonstrátů v Louce. Také zde najdeme množství starých tisků vyvázaných v lepenkové jednoduché vazbě, potažené hladkým světlým pergamenem bez jakýchkoliv ozdob. Na menších svazcích jsou lepenkové hnědé teletiny se zlaceným hřbetem. Sjednocujícím prvkem mikulovské piaristické knihovny je tak pouze mědirytinové exlibris ve dvojím provedení. Na větším (95 × 65 mm, [3a]⁵) podepírají dva mladíci voluty zakončené rohy s ovocem, uprostřed je řecká legenda a dole latinský nápis „Bibliothecae Nicolspurgensis Scholarum Piarum“. Exlibris je signováno „Ant. W. sc.“ – Antonín Wanner z Prahy. Druhé je menší a jednodušší (74 × 50 mm, [3b]) – andílek a hlavičky andílků v obláčcích se stejným nápisem.

Další dvě maličké církevní sbírky – knihovna koleje redemptoristů ve Svitavách (cca 700 sv.) a knihovna brněnského semináře (cca 300 sv.) mají staré tisky převážně vyvázány v jednoduchých hnědých teletinách. Sbírkou redemptoristů obsahuje více než polovinu knih novějších (z 19. a 20. století), které jsou ponechány v původní vydavatelské vazbě.

Nejrozsáhlejší uzavřenou sbírkou je zámecká knihovna hrabat Chorinských z Veselí nad Moravou (9 300 sv.).⁶ Knihovnu získala MZK v roce 1946 jako německý konfiskát. Je to zajímavá typicky zámecká knihovna. Jedná se vlastně o dvě rodové knihovny, uměle sloučené na začátku 20. století. Cennější část z ní tvoří starší knihovna hrabat z Waldorfu, získaná Chorinskými až koncem 18. století. Waldorfskou rodovou knihovnu nechal patrně poprvé uspořádat a zkatalogizovat v letech 1733–1734 kapucínem Modestem předposlední člen rodu Gottfried Ignác Waldorf starší (zemřel r. 1739).⁷ Knihovna byla nově seřazena a umístěna v přízemí waldorfského sídla v Sádce. Ve stejné době došlo k jednotné úpravě knih a to natřením hřbetu bílou či holubičí světle šedou barvou. Při spodním okraji hřbetu byla černě zapsána i signatura. Poslední mužský potomek rodu Gottfried Ignác Waldorf mladší (zemřel 1796) nechal rodovou knihovnu někdy po roce 1761 přemístit na zámek Želetice. Po jeho smrti knihovna připadla dědictvím k majetku rodu Chorinských, kteří knihovnu ponechali několik dalších desetiletí na zámku v Želeticích. Bohužel v roce 1852 došlo na zámku k živelní katastrofě. Při průtrži mračen se protrhly hráze dvou nedalekých rybníků a celé želetické sídlo bylo až do výšky prvního patra zaplaveno vodou a bahnem. Knihovna, nacházející se v přízemí, byla též zasažena. Při likvidaci následků pohromy byly hodně zničeny knihy rovnou likvidovány, ostatní vysoušeny a ukládány bez jakéhokoliv uspořádání zpět. Nikdy nedošlo k jejich úplnému vyčištění, a proto uvnitř některých z nich můžeme ještě dnes pozorovat nánosy jemného hnědého bahna. Knihovna zůstala v Želeticích uložena až do roku 1862, kdy došlo k prodeji sídla a knihy byly přestěhovány zpět na Sádek. Knihovna zde byla umístěna v několika místnostech spolu s knihovnou uživatele Sádka Viktora Chorinského. V roce 1906 při nové katalogizaci byla tištěna do knih modrá razítka „Bibliotheca

4 DOKOUPIL, *Dějiny...*, s. 289–297.

5 Obrázky viz Příloha.

6 HEILANDOVÁ, L. Zámecká knihovna hrabat Chorinských. In: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 2009*. Olomouc: VKOL – SDRUK ČR, 2010, s. 227–237. ISBN 978-80-7053-285-0.

7 Ve sbírce najdeme četné rukopisné provenience „Ex bibliotheca illustrissimi domini Ignatii comitis Waldorff“.

Fridericocomitis Chorinsky in arce Sadek in Moravia MDCCCCVI.“⁸ Pravděpodobně až na začátku 20. století byla waldorfská rodová knihovna spolu s knihovnou posledního majitele Sádka Viktora Ferdinanda Chorinského (1874–1947) převezena společně do Veselí nad Moravou, kde došlo ke sloučení obou rodových knihoven.

Vlastní rodová knihovna Chorinských byla uspořádána a zkatalogizována několikrát. Koncem 18. století knihovnu seřadil piarista Inocenc Aleš (1738–1810). Rozdělil knihovnu podle jazyků a oborů a vytvořil pro ni katalogy.⁹ Během pořádání došlo také k vytvoření reprezentativního a uceleného vzhledu celé knihovny. Knihy byly opatřeny erbovním exlibris s legendou „Bibliothecae Wesseliensis“ a doplněny číslem, které bylo rovněž vyzlaceno i na hřbety knih, sjednocené stejnou vazbou. Nejčastěji se setkáme s celokoženými vazbami s nápisovými hřbetními štítky, nebo s polokoženými vazbami se zlaceným hřbetem s rostlinným ornamentem a se signaturou v dolní části hřbetu. Touto vazbou byly upraveny pouze knihy v obytné či reprezentativní části zámku, knihy uložené v „archivu“ zůstaly ve vydavatelských vazbách, někdy dokonce nerozřezány. V roce 1884 došlo na zámku ve Veselí k požáru, který poničil nejen knihovnu, ale i sbírku obrazů a mědirytin. V roce 1903 vytvořil Julius Sládek nový (dílčí?) katalog knihovny hrabat Chorinských na zámku Veselí nad Moravou.¹⁰ Katalog obsahoval cca 3 000 záznamů. K poslednímu a velmi zásadnímu uspořádání knihovny došlo ve 20. letech 20. století, výsledný katalog je datován rokem 1925.¹¹ Uspořádáním celé knihovny byl pověřen šlechtický archivář Leopold Nopp, který do rodové knihovny Chorinských začlenil waldorfskou knihovnu, doposud umístěnou na Sádku. Podle řazení Leopolda Noppa byla knihovna Chorinských rozdělena na 16 oborů a umístěná do několika místností. Všechny knihy byly opatřeny červeným či modrým razítkem se signaturou a místem uložení: Turm, Bibliothek a Archiv. Knihovna byla z těchto prostor vystěhována na základě konfiskačních dekretů v roce 1946 a provizorně uložena jako rezervní fond v depozitáři. Teprve v roce 1964 při likvidaci brněnského depozitáře u voršilek byla knihovna rekonstruována jako celek a uložena na zámku v Brtnici, odkud byla po několika letech přesunuta do depozitáře v Předklášteří, později Žerůtek. V roce 2003 byla přestěhována do klimatizovaného skladu historických fondů v brněnské novostavbě MZK. Fyzický stav knihovny je bohužel stále žalostný. Na knihovně se podepsaly nejen povodeň a požár, ale i neustálé stěhování a nevhodné klimatické podmínky v depozitářích. Knihovna sice byla mechanicky očištěna (ale pouze vazby) a napadené svazky zbavené plísní, ale jemné bahno a prach v knižním korpusu stále přetrvávají.

Další dvě zámecké knihovny, taktéž německé konfiskáty, se zdaleka nepřibližují zámecké knihovně Chorinských ani svým rozsahem ani stářím. Knihovny rodu Khuen–Belasi z Emina Dvora u Hrušovan nad Jevišovkou a Kübecků von Kubau z Lechovic obsahují spíše literaturu 19. a 20. století v původních nakladatelských vazbách. Historické jádro knihovny rodu Khuen–Belasi vykazuje jednotnou úpravu šlechtických zámeckých knihoven – staré

8 SLÁDEK, J. *Katalog der Bibliothek im Graf Chorinsky'schen Schlosse Sadek in Mähren*. MZK v Brně, rukopis, sign. CH-RKP-0000.106. Katalog obsahoval cca 2 000 záznamů.

9 *Le Catalogue des Livres Francois, qui se trouvent dans la Bibliotheque de son Excellence Monsieur le Comte Francois de Chorinsky à Wessely*. [S.l. : s.n.]. 1790. 62 s. MZK v Brně, sign. CH-0004.323; Johann Innozenz Alesch: „*Verzeichniß der deutschen Bücher in der Wesseler Bibliothek vom Jahre 1800*“. MZK v Brně, rukopis sign. CH-RKP-0000.107. V rukopise dochované katalogy německých, italských a latinských knih z roku 1790, MZA v Brně, G 144, kart. 5, inv. č. 6.

10 SLÁDEK, J. *Bücherverzeichniß (Schloß-Bibliothek) verfasst im Jahre 1903*. MZK v Brně, rukopis, sign. CH-RKP-0000.105.

11 NOPP, L. *Katalog der gräflichen Chorinski'schen Schloss Bibliothek zu Veselí a. M.* MZK v Brně, rukopis, sign. CH-RKP-0000.001. Oborový katalog uvádí ca 7 500 děl v téměř 12 000 svazcích a přes 2 000 sešitů ve vydavatelské vazbě.

tisky jsou vyvázány v lepenkových vazbách potažených hnědou usní s bohatě zdobeným a zlaceným hřbetem. Některé vazby mají papírový pokryv a usňový zdobený hřbet s vylepeným názvovým štítkem. Zámecká knihovna Lysá nad Labem je sice vyčleněna zvlášť, ale toto malé torzo pouhých 370 svazků není vazebně nijak výjimečné, tituly jsou vyvázány většinou v jednoduchých lepenkových vazbách s modrošedým potahovým papírem či ponechány v nakladatelské vazbě.

V historickém fondu knihovny se nachází ještě jedna významná zámecká knihovna – dietrichsteinská z Mikulova. Nejedná se však o rodovou knihovnu dietrichsteinů, ta se stala v roce 1645 válečnou kořistí Švédů, nýbrž o rodovou knihovnu hofmannskou, kterou získal kníže Ferdinand z Dietrichsteinu v roce 1679. MZK byla obohacena o bohemikální torzo 117 rukopisů a 208 svazků prvotisků ve 30. letech 20. století, kdy část sbírky vykoupil československý stát na dražbách v Luzernu a ve Vídni, kde se mikulovská knihovna rozprodávala. Tato jazykově a umělecky cenná kolekce rukopisů a prvotisků je velice zajímavá i po stránce dochovaných vazeb. Většina exemplářů je v krásných původních vazbách z 15. a 16. století, zdobených válečkovým i razítkovým slepotiskem i tepaným kováním (rožnice, puklice, spony). Větší formáty – folia, mají většinou dřevěné desky potažené hovězínou, vepřovicí, jelenicí, vzácněji skopovinou, některé jsou bez ozdob, jiné zdobené rýhováním s ornamentální i figurální výzdobou. Menší formáty a pozdější vazby jsou lepenkové, potažené pergamenem či usní, nebo jednoduché pergamenové obálky. I zde najdeme vazby z fragmentů listů, původně ze starších rozebraných rukopisů. Jeden z nevýznamnějších představitelů nekatolictví v Čechách, významný sběratel a bibliofil rudolfské doby Ferdinand Hofmann, svobodný pán z Grünbüchlu a Střechova (zemřel r. 1607) si nechal některé své knihy vyvázat do jednoduchých zelených pergamenových vazeb s vyzlaceným supralibros. Knihy rovněž opatroval svým mědirytinovým exlibris, které měl v trojím provedení, pro různé velikosti svazků (velké 255 × 169 mm, signované M. Göndolach f.- L. Kilian A. sc., [6a]; střední 186 × 157 mm, [6b]; malé 130 × 81 mm, signované M. Göndolach f. – L. Kilian sc., [6c]).

Ve výčtu uzavřených sbírek chybí ještě tři spolkové knihovny. Maličká knihovna Chirurgického grémia z Jihlavy – obsahuje 142 svazků v běžných tmavých teletinách. Muzejní knihovna z Uherského Brodu se 435 svazky zdevastovaných knih, většinou i bez vazby, a významně početnější Knihovna 1. německého gymnázia v Brně s 2 710 svazky, kde jsou zastoupeny v starší části původní vazby z 16.–17. století, bílé vepřovice, jednoduché tmavé hovězíny. Mladší tisky jsou v lepenkách potažené usní se zlaceným hřbetem i papírových vazbách. Tisky 19. století jsou ponechány v nakladatelské vazbě, nebo vyvázány do jednoduchých papírových či plátěných převazeb.

Jednou ze samostatných vyčleněných sbírek v historickém fondu MZK je kolekce zednářské literatury (334 sv.). Základem byl knižní dar z roku 1857 Antonína Endsmanna, rytíře z Ronova. Ten knihy získal koupí při dražbě knihovny hraběte Josefa Auersperga, jehož zlacené iniciály „J. G. A.“ najdeme na četných modrých celokožených marokénových vazbách. Původní kolekce v době okupace Československa přišla o polovinu nejzajímavějších titulů odeslaných policii do Berlína, postupně však byla rozšířena novější literaturou se zednářskou tematikou, již v nejednotných – užitkových lepenkových či originálních nakladatelských vazbách 19. a 20. století.

Další nevelkým (223 sv.) zajímavým celkem je sbírka děl Jana Amose Komenského (1592–1670). Byla založena již v roce 1900 na návrh ředitele Wilhelma Schrama. Již od roku 1902 byla vyčleněna zvláštní zemská dotace, která umožnila rozvoj fondu nákupem zajímavých titulů na domácím i evropských antikvárních trzích. Téměř polovina sbírky je vyvázaná

v jednoduchých bílých pergamenových vazbách. Původní kožené a polokožené vazby byly bohužel poškozeny při nešetrné digitalizaci.

Tzv. kmenový historický fond Moravské zemské knihovny je budován průběžně od počátku vzniku knihovny Františkova muzea do současnosti. Původ knih a jejich „cesta“ do historického fondu byla již několikrát podrobně popsána a vlastně i potvrzena vlastním knihovědným průzkumem jednotlivých exemplářů při elektronické katalogizaci. Právě rozbor zachovaných provenienčních záznamů, exlibris, etiket a razítek dokládá, kdo byli donátoři Františkova muzea, či soukromé dary, odkazy, či které zaniklé spolkové knihovny se spolupodílely na vytvoření dnešního historického fondu. Velkým původním a specifickým celkem jsou samozřejmě knihy z Františkova muzea (opatřeny razítkem „K.K.m.s. Ackerbau Gesells. ...“). Výrazně jsou ve fondu zastoupeny šlechtické knihovny rodů Silva-Tarouca, Lobkowitz, Sternberg a Wallis. Ze soukromých osob, dřívějších majitelů zde ve větší míře figurují jména evangelického faráře Josefa Gustava Adolfa Szalatnaye de Nagy Szalatna, slavisty a bohemisty Adolfa Patery. Nemohou pochopitelně chybět knihovny zrušených církevních i světských institucí – např. jezuitská gymnázia z Jihlavy a Malé Strany v Praze, piaristé z Kroměříže a další zlomky knihoven různých spolků a institucí. Ne všechny knihy však mají svou provenienční historii. Dnešní kmenový fond byl utvořen, a to podstatnou měrou, též nákupy a anonymními dary, či vytríděním „rezervních svozů“, tudíž obsahuje staré tisky bez majetnických přípisů. A jaké tedy obsahuje vazby? Škála zastoupení jednotlivých typů historických vazeb je opravdu široká a odvíjí se od různých kritérií, podle kterých můžeme celý fond rozdělit. Jedním z nejdůležitějších je čas (datum vydání knihy a zhotovení vazby). Každé století mělo své mistry knihvazače a své charakteristické oblíbené materiály a techniky. S vynálezem a rozmachem knihtisku získalo knihvazačství, do té doby spíše doména klášterů a mnichů, praktičtější a světský ráz. Již v 16. století byl knihvazač uměleckým řemeslníkem, obvykle s dobře zavedenou živností. A vždy záleželo na kupci a jeho finančních možnostech. Budoucí majitel si mohl opatřit knihu ve volných arších a nechat si ji vyvázat zvláště podle svých představ (vybrat pokryv v jednotném stylu celé své osobní knihovny, přidat supralibros, iniciály atd.), neměl-li potřebu individuální úpravy, mohl si knihu zakoupit v prosté vazbě ze skladu. Dalším důležitým kritériem, které ovlivňuje přímo typ použité vazby je formát – velikost svazku. Po stránce velikostní jsou v našem fondu v menší míře tzv. velkoformátové knihy, čili „folio“ a „kvart“ (sjednoceny podle výšky hřbetu v rámci lokací ST5, ST4 a ST3 – necelých 5 000 svazků) a nejmenší kolibří vydání – 16°, 24° – je zastoupeno v necelých 1 000 svazcích. Naopak nejrozsáhlejší knižní řada, označená jako ST1 (cca 25 000 svazků) spadá do nejvíce zastoupeného knižního formátu, tzv. „osmerky“, což ale koresponduje s běžnou evropskou nakladatelskou produkcí. Aby se kniha lépe rozšiřovala, přenášela i prodávala, dostala menší formát, stala se levnější. Větší formáty vyžadují robustnější a pevnější vazby (dřevěné desky z bukového či dubového dřeva, silný kožený či pergamenový pokryv, kování), menší knihy umožnily odlehčení, použití lepenky, jemnější kůže a papíru. Přibližně v polovině 19. století dochází k výraznějšímu rozdělení na individuální – ručně zhotovené vazby a na vazby nakladatelské – sériové průmyslově zpracované. Přesto se umělecká knižní vazba rozvíjela i ve 20. století a snad alespoň v restaurátorském umění přežije i století 21.

Nelze podrobně popisovat každou vazbu z historického kmenového fondu, v kterém jsou zastoupeny krásné exempláře původní vazby gotické, renesanční, barokní, rokokové, klasicistní, ale i vazby bibliofilské a jednoduché konzervační převazby. Reprezentativní vzorek jednotlivých typů a také výběr ve fondu zajímavých a ojedinělých historických vazeb bude představen v prezentaci na konferenci.

ORDINARY AND EXTRAORDINARY BINDINGS IN MORAVIAN LIBRARY IN BRNO

Summary: Historical Collection of the Moravian Library in Brno is a collection of an universal type. It contains historici těles from monastery, castle and association libraries. Some of there collections have a special bookbinding. The historici collection of the Moravian library originated from the donations and purchases in antiquarian bookshops. These books have interesting and different historical bookbinding.

Keywords: Historical Book Collections, Historical Bookbinding, Moravian Library in Brno.

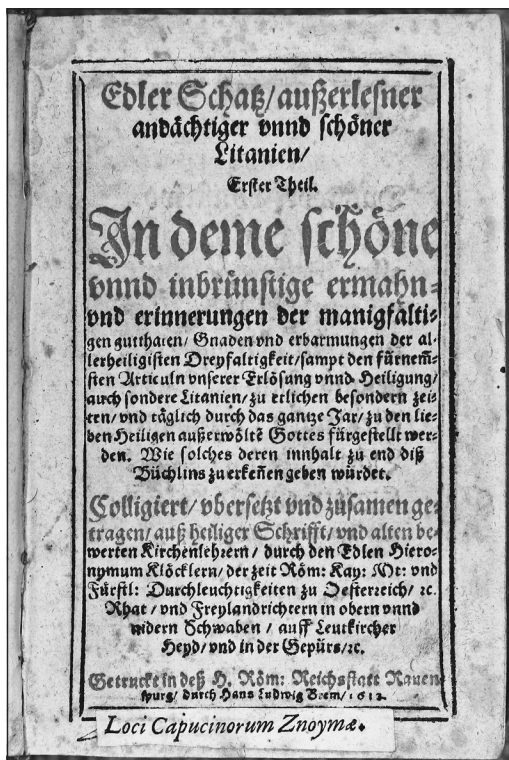
Mgr. Jitka Machová (*1970)

Působí od roku 1993 na specializovaném pracovišti Moravské zemské knihovny v Brně na Oddělení rukopisů a starých tisků, od roku 2002 ve funkci vedoucí oddělení. Podílí se na řešení výzkumných úkolů a projektů z oblasti historických fondů, zejména jejich elektronického zpracování. Publikuje práce z oboru.

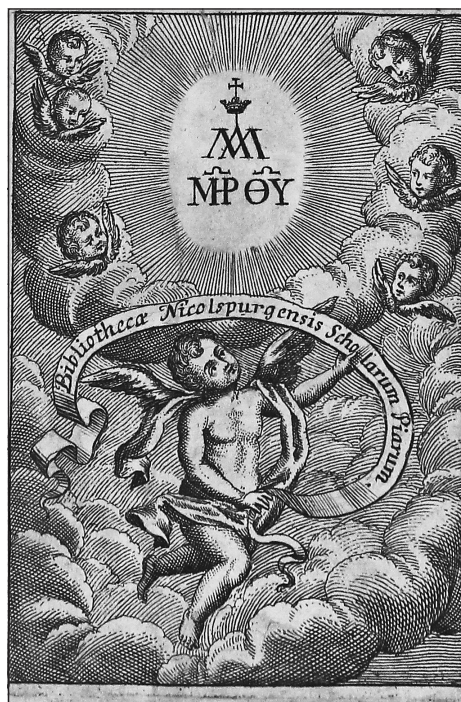
Příloha

Obrázek č. 1: Jednotná úprava brbetů znojemské kapucínské sbírky (ZK-0001.525).

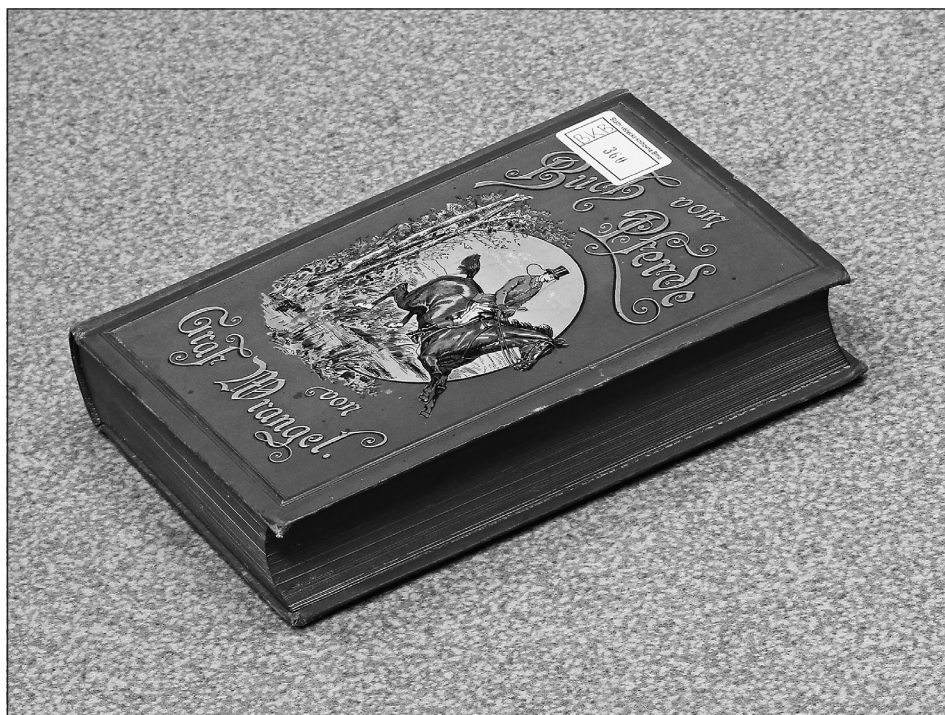
Obrázek č. 2: Ukázka provenience znojemské kapucínské knihovny (ZK-0001.525).

Obrázek č. 3: Ukázka 2 typů exlibris mikulovských piaristů (MP-0000.154, MP-0000.622).

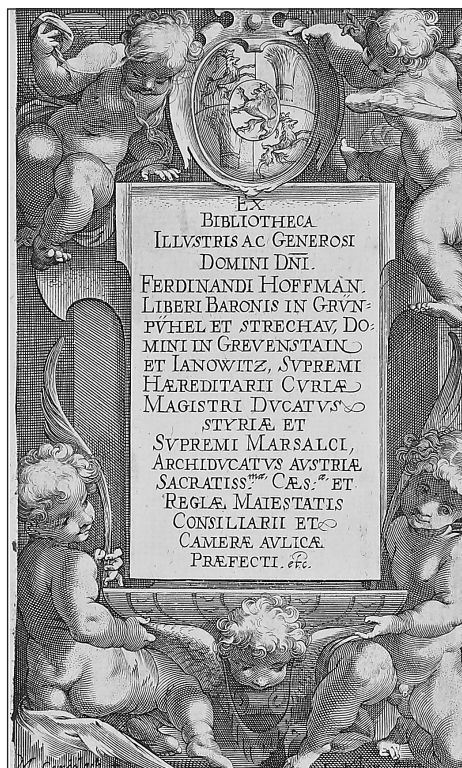
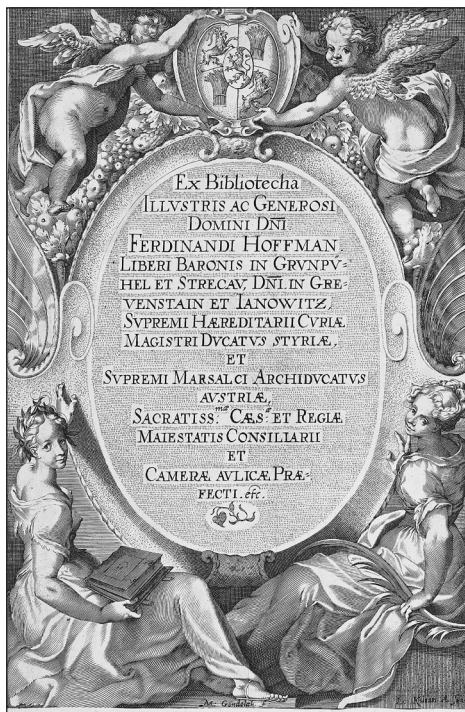

Obrázek č. 4:
Ukázka proveniencí
zámecké knihovny
hrabat Chorinských
(CH-0006.733).

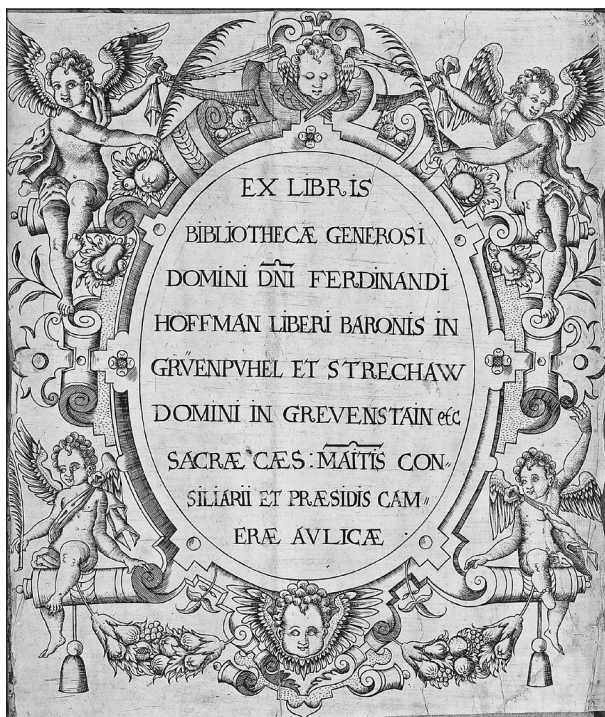

Obrázek č. 5: Ukázka nakladatelských vazeb ze zámeckých knihoven rodu Khuen-Belasi a Kübecků von Kubau (BKB-0000.360, MKK-0002.093).

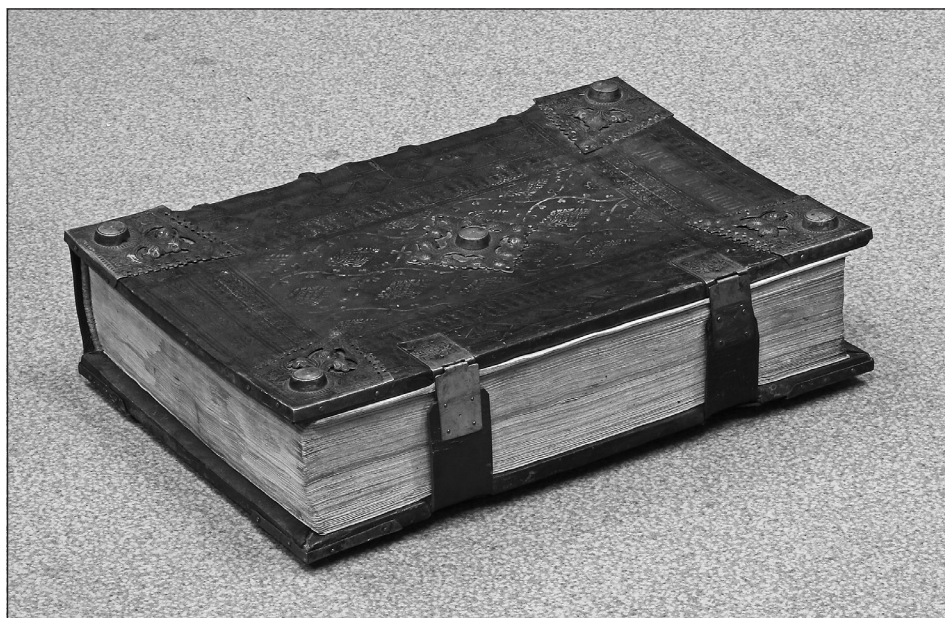
Obrázek č. 6a

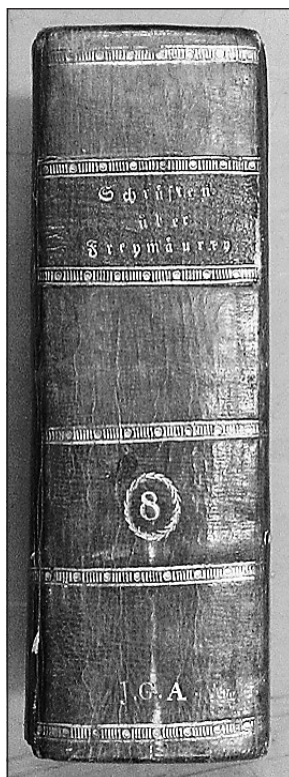
Obrázek č. 6c

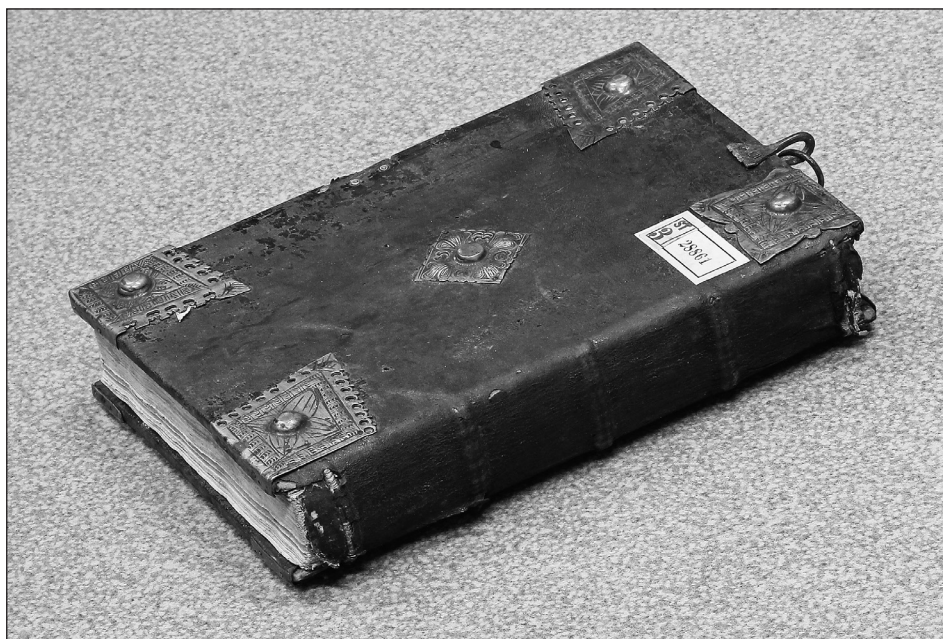
Obrázek č. 6b:
Různé typy exlibris Ferdinanda Hofmanna, svobodného pána z Grünbüchlu a Strechova (MkP-0000.081, Mk-0000.062, MkP-0000.152).

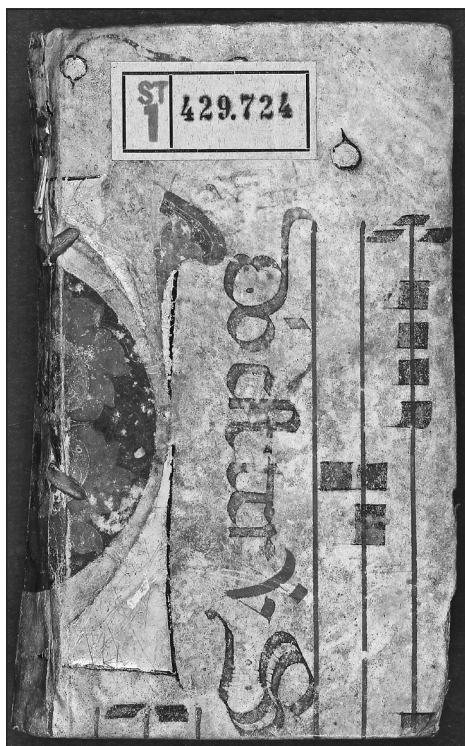
Obrázek č. 7: Dřevěné desky, hovězína se slepotiskem s rýhováním, tepané a prosekávané rožnice, pukly, spony (MkP-0000.031).

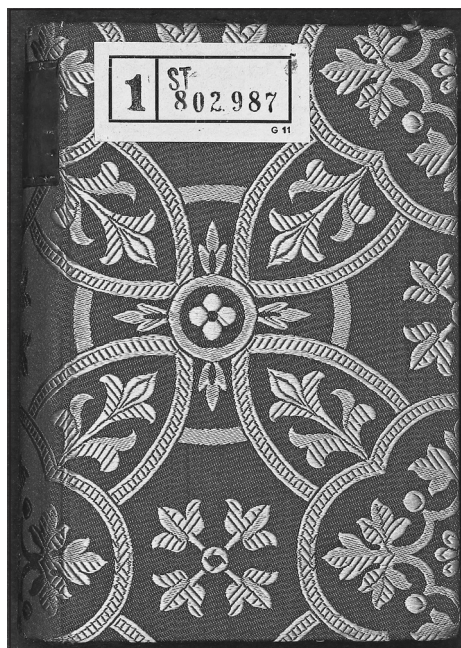
Obrázek č. 8: Ukázka marokénových vazeb sbírky zednářské literatury hraběte Josefa Auersperga.

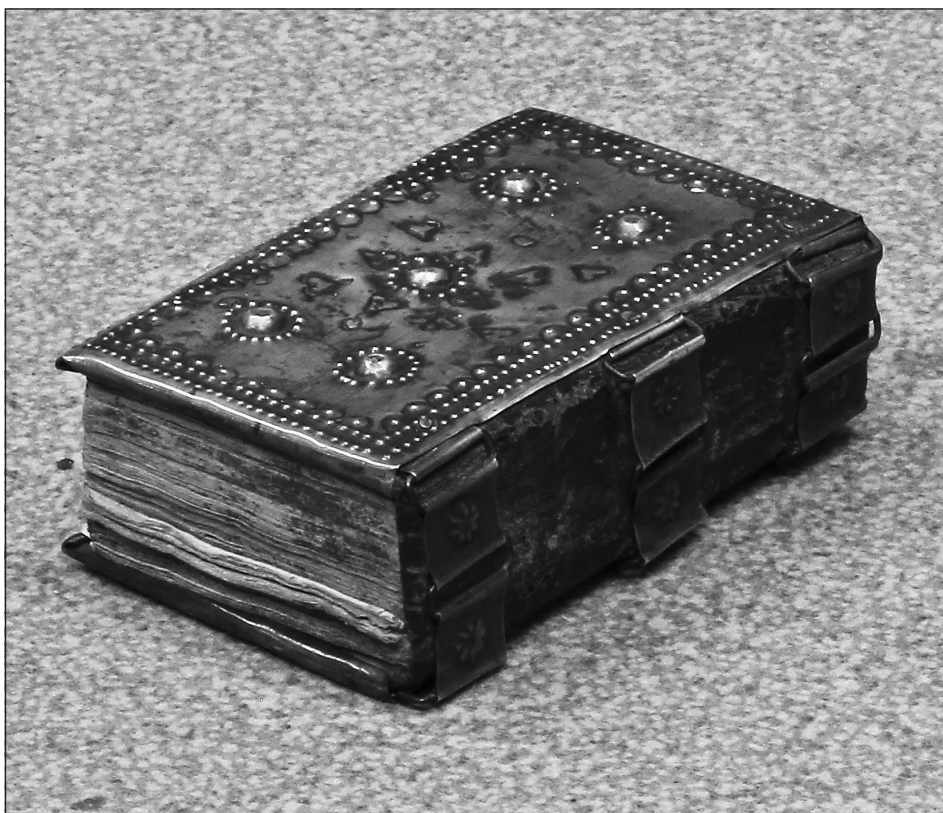
Obrázek č. 9: Liber catenatus, dřevěné desky, tmavohnědá teletina, kování (ST3-0028.831).

Obrázek č. 10: Lepenka, potažená částí listu latinského iluminovaného liturgického rukopisu s notací (ST1-0429.724).

Obrázek č. 11: Lepenka, textilní brokátový červenožlatý potah (ST1-802.983).

Obrázek č. 12: Kůžená vazba, desky obložené mosazným plechem s tepanými ozdobami (ST1-0676.468).